

nja u život! I on tek sada oseća ogroman nakanan strah zbog pomisli da su se okolnosti njegova rođenja vrlo lako mogle izjavoviti. I tek sada paža da je čitavog života, uprkos svemu, bio i jeste tih a duboko srećan jednostavno zbog toga što — postoji.

Putovanje je bekstvo od bližnjih i predašnjeg života. Putovanjem ste zavilani u slobodu što neobuzdano fijuće i ošamuće. Već pri prvim huktačima voza, sa vaših obraza i čela ljušte se, mrtvi i suvi, nedavni poljupci bližnjih i, ostači iza vas, lete nad poljem, mešaju se sa prhkim injem maslačka i prečvalom krvlju bulkinog cveta, padajući, zajedno sa njima, u prašinu poljskih putova, u prošlost. Kloparanje voza, taj magički zvuk, čudotvorno vas razbija i mrvi, da biste, nakon te razgradnje ponovo sažeti, drukčije sazdati, kroz huk i dim putovanja, izišli iz prošlosti i, pročišćeni, ušli u svet, novi i nevini kao pri postanju.

Već samim činom polaska, za vas se, u trenu, preobraća čitav svet: on više ne postoji za sebe, nego je sav u službi vašeg putovanja. Stanci niz koje promičete budne su i u dubokom noćnom satu i netremice motre da vas neko ne omete u putničkom naumu... Telegrafske žice uz prugu uzruljano najavljuju vaš dolazak dalekim predelima: da vam se nadaju, da ne budu, kada se pojavit, zbuđeni i nepripremljeni. Peroni osećaju tremu pred vaš dolazak i podrhtavaju dok pristižete na njih i, potom, oglašavaju se radosnim žamorom, mada čete vi na njima ostati tek minut-dva, skoro ih i ne zapažajući i svakako ih zaboravljajući, brzo i bez griže savesti, čim lokomotiva zagrise u prvu krišku otvorenog prostora. I svi vas usput pozdravljaju: zastavicama, tablicama, fenjerima, zvoncima, pištaljkama, migovima žutih, zelenih i crvenih električnih očiju, piskovima, rampama, kapama, maramicama, osmesima, golim, toplim rukama...

Magistrala vašeg putovanja, kojom rasecate, prepolovljujete prostranstva, o-kosnica je sveta. Predeli se podatno razstiru pred vama. Svet, koji ste putovanjem potčinili, ide vam u sretanje. Na pitanje da li je bio taj i taj grad, vaš saputnik odgovara: nije još prošao, sada tek dolazi.

Iako ste na put krenuli da biste videli sveta, draž putovanja umnogome je u tome što taj svet ne morate i ne možete zapravo i do kraja da upoznate. Gledan sa tračnicama vaše pustolovne značajke, svet je, kao razglednica, bez dubine, ali time i bez očaja. Kuće i ljudi pokazuju vam samo svoja s poljna licem, pripremljena i namenjena tuđoj razdobljnosti, dakle dragocena po tome što zaklanjaju tamu i jad, kojih se vi gadite. Jer, vi ste putovanjem pobegli od štosti sopstvena života; otkuda bi, dakle, u vas bilo čovečna oka i samilosna srca za tuđu nedaću?! Zato je divno što svoju surovu ravnodušnost možete da opravdate nezaustavlivošću putovanja. Tako vas, bezdušne, putovanje ne očarava samo onim što vam nudi, nego, isto toliko, i

onim što vam uskraćuje, od čega vas zaštićava. Neka vam bude oprošteno; jer, kada, nakon povratka, budete ponovo u poznatom i bezbedni, vi ćete se, svakačko, sa toplom tugom setiti jada viđenog u prolazu.

Odrekavši se bližnjih i svog dojučerašnjeg života, našli ste se u bekstvu, u sebičnoj, bezobzirnoj pustolovini. Doduše, dobivši na staničnom šalteru kartu, vi ste time dobili zvanično, pečatom potvrđeno pravo na avanturu, ali, ipak, niste li krivi pred onima koje ste ostavili?

Svojom ozbiljnom poslovnom pojmom, strogim licem, uniformom, službenom torbom, bušilicama, redovima vožnje, cenovnicima, konduktori prikrivaju očiglednu neodgovornost vaše pustolovine, dajući joj vid svršishodnosti i reda, što lako uspokojava vašu jedva probudenu, možda sasvim lažno uz nemirenu savest. Uostalom, onima koji su, za razliku od vas, ostali, odista je uskraćena sloboda i svet, ali zauzvrat, osigurana im je bezbednost u poznatom i prisnom. A šta će se sa vama, ovako iskorenjenim i bačenim u nepoznat prostor i vanvremeno, desiti? Štaviše, i vi ste sapeti u red vožnje i osudenici na uskost koloseka. U vašoj slobodi ima sputanosti i vi svoju neodgovornost plaćate žrtvovanjem! Zbog toga se, oslobođeni kajanja, odnosite prema sebi s neprikrivenom brigom i bolećivom miloštom.

A oni koji, po nuždi putujući, nemaju hrabrosti da širom otvorena oka i duha zarone u pustolovnu neizvesnost, osećajući strepnju pred pretećom maglinom vidika i čežnju za prisnošću predela iz kojeg su nevoljom izgnani, sede u vozu ledima okrenuti svemu predstojećem, u koje se, cepteci, sunovraćuju, i s bolom otkidaju pogled od svakog poznatog drveta, od svake znane kuće. Žebnja obuzima njihovo neporčno biće dok gledaju kako zavičajno mesto, kao drag, a sada napušten i izlišan brod, s katarkom crvenog zvonika, beznadežno tone u ostanjanje. Hoće li galija zavičaj — dok se oni budu potucali tudinom, u kojoj im nema ognjišta — istrunuti u napuštenosti i da li će u njihovom povratku biti dovoljno snage i ljubavi, dovoljno snage ljubavi da potopljeni zavičaj sa dna zaborava uzdignu na površinu postojanja, uznesu na površinu svog života?

Vrativši se u sebe, zavičaj i bližnjima, vi, smetnuvši s uma mudri nauk putovanja, sasvim olako tonete u mučnu prtinu uobičajenog življenja, da biste, nakon izvesnog vremena, razočarano zapazili kako se preko rubova te prtine teško u sećanju naziru prostranstva u kojima ste nedavno bili. Predeli kojima ste prominuli nepovratno se od vas udaljuju, putovanje poprima nestvarne obrise, preko uspomena se preliva izmaglica snovideća. Ali, baš zahvaljujući tome, daleki svetovi ponovo stiču onu prvotnu, nadnaravnu lepotu koju imaju samo stvari i bića što ih nećemo nikada, nikada videti. Daljina opet dobija opsenjujući čar nedosežnog i tajanstvenog, koju ste vi putovanjem bili obesvetili.

novica tadić

TERASA

ZIDOVNI PISMONOŠ

kad senke iz zidova izgonimo
slični smo onima što
iz kamenjara zmije mame jer
gde leškari ako tu ne leškari
srodnik prijave kokoške

nasip je razriven i mutljag se
po sobi razliva
sveže krtičnjake u uglovima
vidimo

zidovi se razmiču
odnose pismo o nama

TERASA

bile su kiše ponikle su pečurke
po zidu
po licu iza terase
došla je devojčica sa kotaricom

skakutane ne zajahuj nameštaj
konje bez noge
posečene
u jastuk jaja ne polaži

dimnjaci su crne katarke
dimovi poletele kose
a moja se
stolica od pruća u šiprag pretvara

ne smem više po zidu linije
ne smem više
linije povlačiti
u sebe bih tako u kotaricu bih tako
pečurke susuo

devojčice kroz dimnjak kroz
čađavo crevo beži
vreme je
izvrnuti džep da se vrati

a terasa da otpadne